

Bankje van burgemeester Maarschalk (verdwenen)

Inhoud

1	Locatie	1
2	Afbeeldingen	2
3	Inleiding	3
4	Wie was Burgemeester Maarschalk?	3
5	Het Bankje van Maarschalk	4
6	Uitleiding	4
7	Bibliografie uitgebreid	5

1 Locatie

Noord-Hollands archief ; Uitsnede van kaart NL-HlmNHA_560_2105 ; Falkplan ; 1977 ; Plattegrond van Haarlem. Het noorden ligt bovenaan.

● Locatie van verdwenen Bankje van burgemeester Maarschalk

2 Afbeeldingen

Haarlem, Noord-Hollandsarchief, collectie 1100 van gemeente Haarlem, Inventarisnummer 33720. Maker: ? Datum: 1922. Cornelis Maarschalk, geb. Amsterdam 16-5-1870, † Haarlem 1-3-1954. Burgemeester van Haarlem 16-6-1919 tot 15-6-1937. Echtgenote, Johanna Wilhelmina Maria Maarschalk-van Coppelaar, geb. Amsterdam 16-4-1865, † Wesel 1937

Haarlem, Noord-Hollandsarchief, collectie 1100 van gemeente Haarlem, Inventarisnummer 14335. Maker: ? Datum: 16 juni 1934. Huldebetoging aan Burgemeester Maarschalk i.v.m. het 15-jarig jubileum van zijn burgemeesterschap in Haarlem en zijn 25-jarig jubileum als burgemeester in zijn totaliteit.

Haarlem, Noord-Hollandsarchief, Beeldbank De Boer, inventarisnummer NL-HlmNHA_1478_30695K00_29. Datum: mei 1989. Haarlemmerhout met vrouw en hond bij het monument Cornelis Maarschalk van Egmond en Rinnegom, burgemeester van Haarlem. Het werd ook wel het Bankje van Maarschalk genoemd.

3 Inleiding

In 1936 werd er ter ere van burgemeester Maarschalk een sierlijke en monumentale bank neergezet in de Haarlemmerhout, vlakbij de hertenkamp, ongeveer in de hoek tussen de Hertenkampaan en de Dreef. Deze burgemeester was niet echt een rolmodel. Begin 2017 werd de bank door vandalen vernield en viel niet meer te restaureren. Moeten we daar om rouwen?

4 Wie was Burgemeester Maarschalk?

Cornelis Maarschalk werd in Amsterdam geboren op 16 mei 1870 en kwam in Haarlem te overlijden op 1 maart 1954. Hij was burgemeester van Haarlem van 16 juni 1919 tot 15 juni 1937. Cornelis Maarschalk was een nogal eigenzinnige en ouderwetse regent. Vele verhalen deden over hem de ronde. Hij droeg een niet veel inhoudende titel: Heer van Egmond en Rinnegom. Hij liet zelfs een familiewapen ontwerpen voor zijn huis aan de Crayenestersingel. Hij was lid van de CHU, die maar één zetel in de Haarlemse gemeenteraad had. Het toenmalige christelijke kabinet was blijkbaar niet geïnteresseerd in de samenstelling van de Haarlemse gemeenteraad, waar de SDAP de grootste partij was. Daarvoor was hij burgemeester in Koog aan de Zaan. Daar was men heel erg blij, dat deze autoritaire regent vertrok. Hij had niks op met de socialisten. Zo verbood hij de 1 mei demonstratie in 1920 op basis van de Wet op de Zondagsheiliging. Hij stond ook bekend als een bezoeker van bordelen.

Veel kwalijker was zijn verleden als automobilist. Hij had iets met auto's, maar dan wel op een ongezonde manier. In 1928 liet hij aan de Crayenesterlaan aan het Spaarne zijn eigen huis bouwen. Hij wilde daar makkelijk met zijn auto kunnen keren, zodat hij daar een plantsoen met eigen kadastraal nummer liet aanleggen om makkelijk omheen te kunnen rijden. Dit is dan nog "onschuldig". Hij was een roekeloze autorijder. Op 19 april 1935 reed hij in Halfweg een motorrijder dood, doordat hij veel te hard reed bij laagstaand zonlicht en daardoor op de verkeerde weghelft terechtkwam. Een aantal jaren tevoren stond hij al voor een soortgelijk misdrijf terecht. In 1937, kort na zijn pensioen, veroorzaakte hij met een snelheid 120 km/h opnieuw een ongeluk. Hierbij kwamen zijn vrouw en zijn chauffeur om het leven en liep hij zelf een schedelbasisfractuur en botbreuken op. Samen met zijn vrouw en chauffeur wilde hij een broer in Monaco bezoeken. Hij had echter door zijn beroerde rijgedrag een rijverbod gekregen. De chauffeur reed tot de Duitse grens, waarna hij zelf weer achter het stuur kroop. Met grote snelheid reed hij tegen een boom met dodelijke gevolgen.

Dit artikel biedt een paar kanttekeningen bij de heer Maarschalk. Het kan moeilijk beschouwd worden als een grondige beschrijving en evaluatie van de persoon en de burgemeester Maarschalk, maar : Hoe het ook zij, in de nodige kringen moet hij toch gewaardeerd zijn geweest. In 1934 werd zijn 25-jarig jubileum als burgemeester (Haarlem en Koog aan de Zaan bij elkaar) gevierd met aubade, een portret voor de Raadzaal en een defilé. De Haarlemmers kwamen hiervoor grootscheeps op de been. Zie foto aan het begin. Voor al dit eerbetoon werd geld ingezameld. Dit leverde zoveel geld op, dat er nog geld overbleef na de feestviering. Dit geld werd ter beschikking gesteld aan de jubilaris, die daarop de wens uitte, dat dit geld besteed zou gaan worden aan een "schoone bank te zijner eer".

5 Het Bankje van Maarschalk

Het bankje moest geplaatst worden in de Haarlemmerhout, maar de precieze locatie was eerst nog aan enige discussie onderhevig. Uiteindelijk kwam het bankje te staan aan de Hertenkamplaan bij de hoek met de Dreef, ongeveer tegenover de Meester Lottelaan en vlakbij de toenmalige gemeentelijke muziektent.

Het ontwerp werd belangeloos gemaakt door de bekende Nederlandse architect/ontwerper C. Lion Cachet uit Vreeland. Hij was een persoonlijke vriend van de burgemeester. De uitvoering zou geschieden door de bekende Haarlemse aannemer J.P.A. Nelissen. De uitvoering liet enige tijd op zich wachten omdat er verschil van mening was over de bekroning van het geheel. De architect wilde het geheel bekronen met een beeld van een springende gams, maar de betrokken autoriteiten keurden dat niet goed. Uiteindelijk koos men voor een liggend hert, dat ook beter in de omgeving past. De bank zou uitgevoerd gaan worden in gewapend beton met een bronzen omkleiding. Op de leuning zou een zuiltje komen te staan, dat bekroond ging worden door het al genoemde liggend hert. Aan de zijkanten van het zuiltje zou verlichting aangebracht gaan worden. In totaal zou het geheel 3 m hoog worden en het zitgedeelte 2 m lang. Bij de leuning zou aan de ene kant het wapen van de burgemeester komen en aan de andere kant het wapen van Haarlem met daaronder de tekst: "Cornelis Maarschalk van Egmond en Rinnegom, burgemeester. Herdenking van zijn 25-jarig jubileum", waar achter het jaartal MCMXXXIV (1934). Rond half mei 1934 wilde men het monument onthullen en zou het door het comité aan de burgemeester aangeboden worden, die het op zijn beurt aan de gemeente zou overdragen. Werden gezagsdragers in vroeger tijden geëerd met standbeelden of portretten, in 1934 beschouwde men een bank meer als een symbool van sympathie en waardering. Half april werd met de uitvoering begonnen. Tijdelijk werd er een schutting om het toekomstige geheel geplaatst. De reclames erop zorgden voor de nodige beroering. Op 4 juni 1936 werd de schutting verwijderd, maar werd het nog niet onthuld, omdat het groen eromheen nog aangelegd moest worden. Ook moesten er nog laaghangende takken verwijderd worden. Op deze datum verwachtte men, dat de officiële onthulling nog een paar maanden op zich zal laten wachten. Verwachtte men de bank op Koninginnedag 31 augustus te onthullen in het kader van de algemene feestelijkheden, echter op 23 september 1936 was de bank nog steeds niet officieel onthuld, maar had men al wel de verlichting door een meer doeltreffende verlichting vervangen. Ik ben überhaupt helemaal nergens een officiële onthulling van de bank tegengekomen.

Het oorspronkelijke ontwerp heeft men diverse keren veranderd. Op bovenstaande foto is het duidelijk dat aan de kant van de zitting de tekst en het wapen van de burgemeester staan en het wapen van Haarlem aan de zijkant. Volgens latere krantenartikelen stond er ook nog het wapen van Koog aan de Zaan op, waar hij voorafgaand aan Haarlem burgemeester geweest was.

Begin 2017 werd het door vandalen dusdanig vernield, dat het niet meer te herstellen viel. Hiermee is toch iets van waarde verloren gegaan. Hoe lang zouden de vandalen plezier hebben gehad van hun vernielingsactie? Het is de aloude vraag: waarom kan men de openbare ruimte niet intact laten? En speciaal wat betreft de Haarlemmerhout: waarom moesten dit bankje, het Hildebrandmonument en de kinderboerderij vernield worden?

6 Uitleiding

Waarom dit verhaal? Het was een ontwerp van de bekende Nederlandse architect/ontwerper C. Lion Cachet. Daarnaast was het natuurlijk best een charmant bankje, maar bovenal gaat het over menselijke zwakheden. Het kan toch geen kwaad om hier af en toe bij stil te staan? Vlakbij aan de

Dreef staat een herdenkingsmonument van de Tweede Wereldoorlog, waarbij het gaat om het grote kwaad en het grote verdriet, hier gaat het meer om het kleine kwaad en het kleine verdriet. Het geeft ook een beeld van een tijd, die wij wellicht toch niet helemaal begrijpen. Het was een heel andere tijd dan de onze. De Haarlemmers kwamen in 1934 grootscheeps op de been voor een massaal eerbetoon aan een burgemeester met een levensloop met een paar forse mankementen. Ze eerden hem ook nog met een monument in de Haarlemmerhout. Waar hebben wij zulk soort dingen heden ten dage nog meer gezien? Overigens moest het ongeluk uit 1937 met twee doden toen nog gaan plaatsvinden.

Bibliografie kort

(Jong, et al., 2015) (Klemann, 2017) (Redactie_Haarlems_Dagblad, 1936)
(Redactie_Het_Bloemendaalsch_Weekblad, 1936) (Redactie_Nieuwe_Haarlemsche_Courant, 1936) (Redactie_Nieuwe_Haarlemsche_Courant, 1936) (Redactie_Nieuwe_Haarlemsche_Courant, 1936) (Redactie_Nieuwe_Haarlemsche_Courant, 1936) (Redactie_Nieuwe_Haarlemsche_Courant, 1936)

7 Bibliografie uitgebreid

Jong, K. de en Wynands_van_der_Ley, L. 2015. *Zuiderhout, een Haarlemse wijk tussen Hout en Spaarne*. Haarlem : Spaar en Hout, 2015. ISBN 978908683 0510.

Klemann, H. 2017. Geen monument meer voor burgemeester Maarschalk. *Haarlems Dagblad*. 21 Maart 2017.

Redactie_Haarlems_Dagblad. 1936. De Burgemeester Maarschalk-bank. *Haarlems Dagblad*. 4 Juni 1936, p. 1.

Redactie_Het_Bloemendaalsch_Weekblad. 1936. Burgemeester Maarschalk-Bank. *Het Bloemendaalsch Weekblad*. 26 Juni 1936, p. 5.

Redactie_Nieuwe_Haarlemsche_Courant. 1936. Burg. Maarschalkbank. *Nieuwe Haarlemsche Courant*. 15 April 1936, p. 2.

—. **1936.** Burgem. Maarschalk bank, Half Mei gereed? *Nieuwe Haarlemsche Courant*. 21 Maart 1936, p. 4.

—. **1936.** Burgemeester Maarschalk-bank. *Nieuwe Haarlemsche Courant*. 23 September 1936, p. 5.

—. **1936.** BURGEMEESTER MAARSCHALK-BANK. *Nieuwe Haarlemsche Courant*. 4 Juni 1936, p. 2.

—. **1936.** Gemeentezaken, De Burgemeester Maarschalkbank. *Nieuwe Haarlemsche Courant*. 21 April 1936, p. 4.